

Sygn. akt VIII U 1177/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Łanowy
Protokolant:	Małgorzata Skirło

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2016 r. w Gliwicach

sprawy Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. w R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale zainteresowanych A. G. (1), A. G. (2), D. G., E. G. i W. G.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne

na skutek odwołań Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. w R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 17 maja 2013r. **nr** (...)

17 maja 2013 r. **nr** (...)

17 maja 2013 r. **nr** (...)

17 maja 2013 r. **nr** (...)

17 maja 2013 r. **nr** (...)

1. oddała odwołania;
2. odstępuje od obciążenia odwołującej kosztami procesu.

(-) SSO Jolanta Łanowy

Sygn. akt VIII U 1177/15

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 17 maja 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne za zainteresowanych – pracowników Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o. o. w R.: W. G. za

listopad 2011r., E. G. za marzec i listopad 2009r., A. G. (1) za listopad 2010r. oraz marzec i listopad 2011r., D. G. za listopad 2011r. i A. G. (2) za marzec i listopad 2010r. w wysokości określonej w decyzjach.

W uzasadnieniach decyzji organ rentowy podniósł, iż w wyniku przeprowadzonej kontroli ustalono, że we wskazanych okresach Spółka przyznała zainteresowanym świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w postaci paczek świątecznych i od uzyskanego z tego tytułu przychodu nie naliczyła i nie zadeklarowała składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Spółka nie wykazała, aby przyznanie paczek było uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników i nie posiadała ich oświadczeń o wysokości dochodu. Jedynym kryterium przyznawania świadczeń przez płatnika była ustna deklaracja pracownika o jego sytuacji materialnej i rodzinnej, pomimo zapisów zawartych w Regulaminie Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych pierwszeństwie w uzyskiwaniu ulg i świadczeń przez osoby w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. ZUS podniósł, iż ustawa o (...) ustanawia kryterium socjalne udzielania pomocy przez ten fundusz, uzależniając ją od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. W ocenie ZUS świadczenia wypłacone przez odwołującą z pominięciem tego kryterium, w sensie prawnym, nie mogą być ocenione jako świadczenia socjalne i jakie takie wchodzić do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W odwołaniach od powyższych decyzji płatnik składek Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o. o. w R., wniósł o ich uchylenie i umorzenie postępowania oraz o zasądzenie od ZUS kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w czterokrotnej wysokości.

Odwołująca Spółka zarzuciła, że wbrew obowiązкови wynikającemu z treści art. 10 §1 kpa nie powiadomiono jej o możliwości zapoznania się z zebrany materiał i wypowiedzenia się w tym zakresie przed wydaniem decyzji w sprawie, przez co organ rentowy uniemożliwił jej skorzystania ze swojego uprawnienia. Zarzuciła naruszenie zasad przeprowadzania kontroli, a w szczególności art.79 ust.4, ust.5 i ust.7 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art.92a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Odwołując się do orzecznictwa sądów administracyjnych podniosła, że prowadzenie kontroli bez prawidłowego jej wszczęcia narusza przepisy prawa w zakresie kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy, co może skutkować tym, iż zgromadzone w toku takiej kontroli dowody nie mogą stanowić dowodu, m. in. w postępowaniu podatkowym, dotyczącym kontrolowanego przedsiębiorcy. Wykorzystanie dla potrzeb wydania decyzji dowodów objętych zakazem dowodowym jest w ocenie odwołującej działaniem nielegalnym, naruszającym zasadę określoną w art. 75 § 1 k.p.a. Wydanie decyzji na podstawie dowodów „zakazanych” powinno prowadzić do uchylenia decyzji, a następnie umorzenia postępowania jako bezprzedmiotowego, gdyż ZUS nie powołał się na żaden materiał, którego pochodzenie nie wynikałoby z przeprowadzenia kontroli. Spółka zarzuciła również, że dokonane przez organ rentowy ustalenia zostały sporządzone w sprzeczności z zebrany w sprawie materiał i nie uwzględniają szeregu elementów podnoszonych w trakcie kontroli. ZUS pominął pisemne oświadczenie z 14 stycznia 2013r., w którym Spółka odniosła się szczegółowo do kryteriów sytuacji życiowej i rodzinnej pracowników, wymieniając okoliczności brane pod uwagę przy przyznawaniu paczek. Spółka zarzuciła, że ZUS domagając się dokumentacji w tym zakresie, nie wskazał o jaką dokumentację chodzi i w jakiej formie. Jak wskazała żaden akt prawny nie zobowiązuje pracodawcy do dokumentowania kryteriów przyznania świadczenia w indywidualnych przypadkach, gdy podstawą jego przydziału jest sytuacja życiowa i rodzinna. Jeżeli zdaniem organu rentowego oświadczenie to nie było wystarczającym środkiem dowodowym, to powinien sięgnąć do innych środków. Spółka podkreśliła, że jako pracodawca posiada znaczną wiedzę na temat pracowników odnośnie ich sytuacji życiowej i rodzinnej wynikającą z ich akt osobowych, zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych oraz obsługi zapytań urzędowych (sądowych, komorniczych, kuratorskich, pomocy społecznej). ZUS nie uwzględnił nadto pracowniczego charakteru Spółki, z czym wiąże się okoliczność, iż zakres wiedzy zarządu na temat poszczególnych pracowników wykracza poza relacje stricte służbowe. W ocenie odwołującej, przyjmowane przez organ rentowy kryterium dochodowego jako jedyne kryterium przyznawania świadczeń jest nieprawidłowe. To że zgodnie z Regulaminem (dział IV, część A, pkt 4) głównym kryterium przyznawania świadczeń jest sytuacja materialna pracownika, nie oznacza, iż kryterium to znajdzie każdorazowo zastosowanie. Pierwszeństwo ma bowiem reguła ogólna, zgodnie z którą o przyznaniu świadczeń decyduje sytuacja życiowa, rodzinna i materialna. Każdorazowo (a szczególnie z uwagi na upływ czasu i zmieniające się warunki ekonomiczno-gospodarczo-społeczne) należy

uwzględniać charakter przyznawanego świadczenia i kryteria, które przy jego przyznaniu (zróżnicowaniu) znajdują zastosowanie. Natomiast kryteria i konkretne zdarzenia leżące u podstawy jego przyznania zostały skonsultowane z przedstawicielem załogi przez niego zaakceptowane, przy czym organ rentowy tej okoliczności nie wyjaśnił.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań podając okoliczności wskazane w zaskarżonych decyzjach.

Zainteresowani A. G. (1) i A. G. (3) poparli odwołanie. Pozostali zainteresowani nie zajęli stanowiska w sprawie.

Sprawy z odwołań od powyższych decyzji zostały połączone celem ich łącznego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 22 listopada 2013r., sygn. VIII U 1770/13 Sąd Okręgowy w (...) oddalił odwołania Spółki i zasądził od niej na rzecz ZUS kwotę 300 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji uznał za bezprzedmiotowe zarzuty proceduralne wskazując, że materiał dowodowy podlegał jego ocenie w ramach odwołania od decyzji. Jak wskazał, ZUS bezsprzecznie zawiadomił odwołującą o wszczęciu postępowania i przysługujących jej uprawnieniach. Spółka w żaden sposób nie wskazała, aby brak powiadomienia o zamiarze zamknięcia postępowania i wydania decyzji końcowej uniemożliwił działanie, które mogłoby mieć wpływ na treść wydanych decyzji. Zarówno w odwołaniu, jak i w toku postępowania sądowego nie złożyła też żadnych wniosków dowodowych. Uczestnicząc w postępowaniu kontrolnym i znając treść protokołu, nie wniosła do niego żadnych zastrzeżeń.

Powołując się na treść art.18 ust.1 ustawy z 17 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, § 2 ust.1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz art.8 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i wskazał, że przyznawanie m.in. świadczeń z Funduszu uzależnione jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z niego, a zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie, który jest obowiązkowy i stanowi w myśl art.9 kp źródło prawa pracy. Sąd Okręgowy ocenił, że Spółka przyznając zainteresowanym paczki świąteczne nie brała pod uwagę ich sytuacji materialnej, dochodowej, co jest niezgodne z obowiązującym u niej Regulaminem. Wbrew postanowieniom w nim zawartym pracownicy nie składali oświadczenia o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej wg załączonego wzoru, które powinno być podstawą do ustalenia sytuacji materialnej zainteresowanych i ich rodzin oraz ustalenia dochodu przypadającego na osobę stanowiącego podstawę przyznania świadczeń. W ocenie Sądu Okręgowego sporne świadczenia zostały wypłacone wprawdzie z Funduszu, lecz z pominięciem obowiązkowych kryteriów ich przyznawania, co powoduje, że przyznane świadczenia nie mogą zostać wyłączone z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne jako świadczenie socjalne, a zatem ich wartość stanowiła przychód zainteresowanych w rozumieniu art.12 ust.1 ustawy z 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych będący podstawą wymiaru składek. Sąd I wskazał, że skoro w Regulaminie wskazano, że głównym kryterium jest sytuacja materialna pracownika i jego rodziny ustalana na podstawie złożonych oświadczeń, a podstawą przyznania świadczeń dochód przypadający na osobę w rodzinie pracownika, to ustalenie takich zasad przyznawania świadczeń socjalnych jest wiążące dla pracodawcy i oznacza, że przyznanie świadczeń na podstawie innych kryteriów jest niezgodne z Regulaminem, a co za tym idzie również z art.8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Nadto Sąd I instancji podkreślił, że część kryteriów przyznawania świadczeń wymienionych przez odwołującą się w piśmie z 14 stycznia 2013r. była niemożliwa do zastosowania bez złożenia oświadczenia o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej

W konsekwencji Sąd Okręgowy w (...) oddalił odwołania.

Na skutek apelacji od powyższego wyroku, wniesionej przez Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o. o. w R., Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 21 maja 2015r. sygn. III AUa 923/14, uchylił zaskarżony wyrok z dnia 22 listopada 2013r.

sygn. VIII U 1770/13 i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Sąd Apelacyjny powołując się na art. 18 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 12 ust. ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wskazał, iż istota sporu sprowadzała się do oceny, czy przyznane pracownikom, w okresach spornych, paczki z okazji świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy były świadczeniami finansowanymi ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu wskazanych powyżej przepisów.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego postępowanie przeprowadzone przez Sąd Okręgowy w Gliwicach nie pozwala na uznanie, że okoliczności sporne sprawy zostały dostatecznie wyjaśnione i nie dawało podstaw do dokonania stanowczych ustaleń. Wprawdzie Sąd I instancji na rozprawie w dniu 20 listopada 2013 r. (k.55 a.s.) dopuścił dowód z akt kontroli przeprowadzonej przez ZUS w Spółce w dniach od 3 stycznia do 5 lutego 2013r., ale w materiale dowodowym brak jest tych akt. Co więcej, z akt sprawy nie wynika, aby Sąd Okręgowy w Gliwicach zwracał się o ich udostępnienie do organu rentowego. Poza tym dowodem Sąd I instancji nie przeprowadził żadnych innych. Akta sprawy nie zawierają zatem w zasadzie żadnego materiału dowodowego. Z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach wynika, że w trakcie przeprowadzanej kontroli Spółka składała pisemne wyjaśnienia wymieniając ogólnie kryteria, którymi kierowała się przy przyznawaniu paczek świątecznych poszczególnym pracownikom. Zostały one szczegółowo przytoczone przez Sąd I instancji w uzasadnieniu. Wynika z niego nadto, że sytuacja rodzinna i życiowa pracowników była znana zarządowi Spółki i została uwzględniona przy dokonywaniu podziału świadczeń rzeczowych. Zostało to zaakceptowane przez reprezentanta pracowników. Na powyższą okoliczność Sąd Okręgowy w Gliwicach nie przeprowadził jednak dowodu z przesłuchania osób, które decydowały o sposobie ustalania wartości paczek i zasadach ich przydziału (np. prezesa zarządu i przedstawiciela załogi). Brak zatem było podstaw do stwierdzenia, na jakiej podstawie Sąd I instancji przyjął, że skarżąca przy przyznawaniu paczek określonej wartości, faktycznie nie brała pod uwagę żadnego z kryteriów ogólnie ujętych w Regulaminie, na który powołał się Sąd.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego - dla wyjaśnienia istoty sporu, tj. oceny, czy przyznane pracownikom paczki z okazji świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy były świadczeniami finansowanymi ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu powołanych na wstępie przepisów, niezbędne jest przeprowadzenie odpowiedniego postępowania dowodowego. Celowe jest przede wszystkim dopuszczenie dowodu z przesłuchania osób decydujących o sposobie ustalania wartości paczek, czy też innych dowodów, wskazujących na konkretne kryteria dokonywania przydziału, źródła informacji o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej poszczególnych pracowników, na których istnienie powoływała się Spółka. Dopiero wówczas będzie możliwe dokonanie szczegółowych ustaleń w sprawie i ocenienie zasadności twierdzeń skarżącej. Sąd Apelacyjny zaznaczył przy tym, że prowadzenie przez Sąd wielu jednorodnych spraw z udziałem Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o. o. w R., nie zwalnia go od przeprowadzenia postępowania dowodowego w każdej sprawie, choćby poprzez dopuszczenie dowodów przeprowadzonych w innych, analogicznych postępowaniach.

Rozpoznając ponownie sprawę, po uzupełnieniu postępowania dowodowego, Sąd Okręgowy ustalił:

W dniu 3 stycznia 2013r. organ rentowy doręczył Spółce zawiadomienie o zamiarze wszczęcia kontroli, wskazując jej zakres. W tym samym dniu, Spółka wniosła o wszczęcie kontroli w terminie przez upływem siedmiu dni od dnia doręczenia zawiadomienia. Kontrola została przeprowadzona w dniach od 3 stycznia do 5 lutego 2013r. i dotyczyła okresu od stycznia 2009r. do grudnia 2011r.

Sąd ustalił, iż płatnik składek na dzień 30 listopada 2012r. zatrudniał 84 osoby, a średnioroczna liczba pracowników w roku 2011 wynosiła 95 osób.

Ustalono, iż w marcu 2009r. obowiązywał u odwołującej Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych – obowiązujący od 1 lipca 1996r. Odwołująca wskazała, że podstawą przyznania świadczeń na podstawie tego regulaminu był pkt II.1.b. Zgodnie z jego treścią środki funduszu przeznaczone są na finansowanie (dofinansowanie) pomocy rzeczowej przyznawanej osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej lub zapomóg pieniężnych udzielanych w wypadkach losowych. Zgodnie z pkt III.1 przyznawanie i wysokość dofinansowania z funduszu do usług i świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależnia się od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Zgodnie z pkt III.2 podstawę do obliczenia ulgowych usług i świadczeń stanowi dochód przypadający na osobę w rodzinie wykazany w oświadczeniu pracownika. Zgodnie z pkt III. 8 tiret 4 zakład pracy ustala tryb przyjmowania wniosków o przyznanie świadczeń i usług.

Zgodnie zaś z obowiązującym u odwołującej od 15 lipca 2009r. Regulaminem Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych jest on przeznaczony na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z funduszu, w tym pomoc rzeczową lub finansowanie pomocy materialnej [np. z zakup konkretnych towarów lub talonów towarowych] pkt II.a.

W szczegółowych zasadach przyznawania usług i świadczeń socjalnych - pkt IV. A wskazano, że :

-przyznanie i wysokość pomocy /dofinansowanie/ ze środków funduszu uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej,

-świadczenia są udzielane na wniosek osób uprawnionych, mają charakter uznaniowy i mogą być realizowane tylko do wysokości zgromadzonych środków,

-podstawą do przyznania ulgowych usług lub świadczeń stanowi dochód przypadający na osobę w rodzinie, wskazany w oświadczeniu pracownika,

-głównym kryterium przyznawania świadczeń czy dopłat ze środków funduszu jest sytuacja materialna osoby i jej rodziny, składającej wniosek wg wzoru [zał. Nr 2] i zawierający oświadczenie o jego sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej,

-pierwszeństwo w uzyskiwaniu ulgowych usług i świadczeń mają osoby uprawnione, znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej ocenianej łącznie.

Regulamin określa szczegółowo że dochodem przyjmowanym do ustalenia sytuacji materialnej osoby uprawnionej ubiegającej się o świadczenie finansowane z funduszu, są wszelkie dochody osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących, podlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych z 3 ostatnich miesięcy poprzedzających złożenie wniosku pochodzące z takich źródeł jak: wynagrodzenie z umowy o pracę, z umowy zlecenia, umowy o dzieło, umowy agencyjnej, renty, emerytury, alimenty, dochody z działalności gospodarczej, najmu dzierżawy, pozostałe źródła dochodu pomniejszone o kwoty składek na ubezpieczenia społeczne oraz koszty uzyskania przychodów stosownie do przepisów podatkowych – pkt IV.A.7.

Załącznik nr 2 do regulaminu zawiera wniosek o przyznanie świadczenia socjalnego, w którym pracownik winien wymienić rubryki zawierające dane o jego stanie rodzinnym, informację o sumie dochodów z ostatnich trzech miesięcy członków rodziny wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe oraz dochód przypadający jedną osobę w miesiącu.

W postanowieniach końcowych Regulaminu wskazano, że przyznawanie osobom uprawnionym świadczeń z funduszu należy do decyzji pracodawcy uzgodnionej z reprezentantem pracowników.

W latach 2009-2011 odwołujący ze środków funduszy świadczeń socjalnych przekazał swoim pracownikom paczki świąteczne, w marcu danego roku - z okazji Wielkanocy, w listopadzie danego roku - z okazji Bożego Narodzenia.

Każdy z zatrudnionych w tym okresie pracowników (około 90 osób) otrzymał paczkę świąteczną, przy czym wartość przekazanych paczek była zróżnicowana od 100 do 700zł.

Bezsprene pracownicy nie składali wniosku o przyznanie paczek świątecznych.

W dniu 9 stycznia 2013r. odwołująca złożyła oświadczenie, że tryb przyznawania paczek świątecznych pracownikom oparty jest o Regulamin, wskazując iż wszyscy pracownicy spółki obchodzą Ś. Wielkanocne i Bożego Narodzenia, zatem zasadnym jest przydzielenie wszystkim pracownikom paczek świątecznych. Wartość paczek przyznanych pracownikom uzależniona była wyłącznie od ich sytuacji życiowej i rodzinnej. Nie brano pod uwagę sytuacji dochodowej pracowników, przy czym Spółka nie posiadała oświadczeń o dochodach pracowników, uznała bowiem, że znana jej jest sytuacja rodzinna i życiowa poszczególnych pracowników oraz, że kryteria przydziału paczek zostały zaakceptowane przez przedstawiciela załogi.

W piśmie z 14 stycznia 2013r. odwołująca podała, że warunkiem przyznawania pracownikom paczek świątecznych było zatrudnienie na podstawie umowy o pracę, bez względu na ich sytuację dochodową, a wartość paczek uzależniona była od sytuacji życiowej i rodzinnej pracownika. Przyznając paczki poszczególnym osobom brano pod uwagę:

- ilość, wiek, uzdolnienia dzieci,
- gospodarstwo domowe z udziałem starszych lub niepełnosprawnych lub chorych rodziców,
- przewlekłe lub ciężkie choroby w rodzinie,
- rozwód w rodzinie,
- alkoholizm w rodzinie,
- obecność w rodzinie adoptowanych dzieci lub rodzina zastępcza lub dzieci współmałżonka,
- niepełnosprawność członka rodziny,
- długi za energię, czynsz spowodowane niedojrzałością emocjonalną małżonka,
- utratę pracy współmałżonka,
- brak wsparcia psychicznego rodziny oraz
- czy pracownika jest: rencistą z innego zakładu pracy, jest zatrudniony na część etatu - zatrudniony na pełny etat w firmie projektowej, a także pozostaje na utrzymaniu rodziców w zamożnym gospodarstwie domowym.

Okoliczności te były znane zarządowi.

W protokole kontroli organ rentowy, powołując się na opisane w nim dokumenty i dowody, uznał, że odwołująca sfinansowała przychód pracowników (paczki świąteczne) z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie uzależniając wysokości i przyznania wymienionych kwot od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, czyli nie spełniła podstawowej zasady dysponowania środkami Funduszu. W związku z tym do przychodów nie ma zastosowania § 2 ust.1. pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r., który stanowi, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowanej ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Protokół kontroli został doręczony odwołującej w dniu 5 lutego 2013r., z pouczeniem o prawie złożenia pisemnych zastrzeżeń. Odwołująca nie wniosła zastrzeżeń do protokołu.

W dniu 12 kwietnia 2013r. ZUS zawiadomił Spółkę i zainteresowanych o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie podstawy wymiaru i deklarowania składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne podając, że na podstawie protokołu kontroli stwierdzono w tym zakresie nieprawidłowości. Pouczono adresatów, że przysługuje im prawo wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów, przeglądania akt sprawy oraz do przedłożenia nowych dokumentów w terminie 14 dni od otrzymania wezwania.

Zawiadomienie zostało doręczone Spółce 18 kwietnia 2013r.

W dniu 17 maja 2013r. organ rentowy wydał zaskarżone decyzje.

Wysokość ustalonych w decyzjach wartości przychodu nie była kwestionowana przez odwołującą.

W toku postępowania Sąd ustalił, że sporne paczki świąteczne były bonami o określonej wartości, które można było zrealizować w hipermarketach A.. Były one przyznawane wszystkim pracownikom. Pracownicy nie składali wniosków o ich przyznanie. Decyzję o wartości paczki podejmował Zarząd Spółki - w 2009 i 2010 roku w osobie U. S. i Z. M., a w 2011 roku w osobie Z. M.. Wartość paczek była zróżnicowana i była zależna od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Sytuacja życiowa, rodzinna i materialna pracownika ustalana była w oparciu kwestionariusz osobowy z akt osobowych i wszystkie dokumenty składane w trakcie zatrudnienia, w tym oświadczenia o dochodach składane na okoliczność przyznawania wczasów pod gruszą, dane z ubezpieczenia grupowego (...), czy deklaracje składane do ZUS odnośnie ubezpieczenia zdrowotnego. Brano pod uwagę ilość dzieci, czy drugi współmałżonek pracuje, czy w rodzinie występują choroby, czy są zajęcia komornicze. Większe paczki otrzymywali pracownicy będący jedynymi żywicielami rodziny, pracownicy posiadający więcej niż 2 dzieci, znajdujący się w trudnej sytuacji finansowej, rodzinnej, z zajęciami komorniczymi. Niższej wysokości świadczenia dostawały osoby bezdzietne, panny, kawalerowie, osoby, które miały usamodzielnione dzieci, czy pracującego współmałżonka. Sąd ustalił, że pracownicy składają także oświadczenia o opiece nad dzieckiem, z których wynika czy współmałżonek pracuje i to także było brane pod uwagę. Staż pracy nie był brany pod uwagę przy ustalaniu wartości paczki.

Sytuacja rodzinna, życiowa i materialna każdego pracownika była znana prezesowi zarządu z uwagi na okoliczność, że prezes miała bliski kontakt z załogą.

Sąd ustalił, iż szczegółowe kryteria przyznawania paczek świątecznych nie zostały sformalizowane.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu następujące dowody: akta organu rentowego, akta kontroli przeprowadzonej przez ZUS, deklaracji przystąpienia do grupowego ubezpieczenia, kwestionariuszy osobowych, wniosków o przyznanie dopłat do wypoczynku (k.159-178), akt osobowych zainteresowanych, zeznania świadków K. Ł. (zapis rozprawy z dnia 15 grudnia 2015r. min.4.50 i n. k.146), U. S. (zapis rozprawy z dnia 15 grudnia 2015r. min.22.02 i n. k.146), przesłuchania zainteresowanych A. G. (1) (zapis rozprawy z dnia 15 grudnia 2015r. min.41.52 i n. k.146), A. G. (2) (zapis rozprawy z dnia 15 grudnia 2015r. min. 46.01 i n. k.146), E. B. (zapis rozprawy z dnia 23 lutego 2016r. min. 13.15 i n. k.196), przesłuchania w charakterze strony Z. M. (zapis rozprawy z dnia 23 lutego 2016r. min. 36.09 i n. k.196).

Sąd ocenił powyższy materiał dowodowy jako kompletny i wiarygodny, a poprzez to mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie. Sąd pominął dowód z przesłuchania zainteresowanych D. G., E. G. i W. G., bowiem zainteresowani mimo wezwania celem przesłuchania, nie stawili się.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności sąd wskazuje iż nie zasługują na uwzględnienie zarzuty odwołującej dotyczące naruszenia przez organ rentowy przepisów kodeksu postępowania administracyjnego. Zgodnie z art. 10 § 1 k.p.a. organy administracji

publicznej obowiązane są zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań.

„Jeżeli organ pouczył stronę o przysługujących jej uprawnieniach procesowych i umożliwił ich realizację w każdym stadium postępowania, to wówczas na stronie będzie spoczywał ciężar wykazania związku przyczynowego pomiędzy brakiem zawiadomienia jej o prawie do złożenia oświadczenia końcowego a wynikiem sprawy. W sytuacji postawienia organom administracji publicznej zarzutu dotyczącego braku zawiadomienia strony przed wydaniem decyzji o zebraniu materiału dowodowego i możliwości składania wniosków dowodowych, koniecznym jest ustalenie, jakiej konkretnie czynności procesowej nie mogła strona dokonać, jakiego dowodu w sprawie nie mogła przedstawić i jaki wpływ na wynik sprawy mogło mieć tak stwierdzone uchybienie” – por. wyrok WSA w Krakowie z 26.02. (...), (...) SA/Kr (...), lex nr 1343004.

W rozpoznawanej sprawie niespornym jest, że organ rentowy zawiadomił odwołującą o wszczęciu postępowania i przysługujących jej uprawnieniach.

Odwołująca podnosząc zarzut braku powiadomienia o zamiarze zamknięcia postępowania i wydania decyzji końcowej, w żaden sposób nie wskazała, że okoliczność ta uniemożliwiła działanie, które mogłoby mieć wpływ na treść wydanych decyzji. Zaskarżone decyzje zawierają opis ustaleń kontroli, w oparciu o które wydane zostało rozstrzygnięcie. Nie można zapominać, że odwołująca uczestniczyła w postępowaniu kontrolnym, знаła treść protokołu i nie wniosła do niego żadnych zastrzeżeń, a zatem nie sposób zgodzić się z zarzutem, że nieprawidłowe uzasadnienie uniemożliwia kontrolę orzeczenia. Pozostałe zarzuty proceduralne są bezprzedmiotowe, jako że materiał dowodowy podlega ocenie Sądu w ramach odwołania od decyzji.

Bezpodstawne są zarzuty odwołującej dotyczące naruszenia przepisów o zasadach przeprowadzania kontroli u przedsiębiorcy tj. art. 92a ustawy s.u.s. i art. 79 ust.4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Jak wynika z akt kontroli, odwołująca powołując się na art. 79 ust. 5 ustawy wniosła o wszczęcie kontroli przed upływem 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia. Kontrola została więc przeprowadzona w przewidzianym terminie, a zatem pozostałe zarzuty dotyczące wykorzystania dowodów zakazanych tj. naruszenia art. 77 ust. 6 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nie mają żadnego faktycznego uzasadnienia.

Po myśli art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2015r., poz. 121 ze zm.) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy o s.u.s. podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Z kolei na mocy art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 581 z późn. zm.) do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Szczegółowy katalog świadczeń wyłączonych z podstawy wymiaru składek zawiera § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106 z późn. zm.).

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 19 tego rozporządzenia z podstawy wymiaru składek wyłączone są świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Sporną kwestią w sprawie jest, czy paczki świąteczne wydane zainteresowanym o wartościach i w okresach wskazanych w zaskarżonych decyzjach stanowią świadczenia, o których mowa w przytoczonym przepisie i co za tym idzie podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek.

Artykuł 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996r. Nr 70, poz. 335 ze zm.) stanowi w ust. 1 że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Zgodnie z ust. 2 zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie.

W tym miejscu należy wskazać, że wydany na podstawie przytoczonego wyżej przepisu regulamin jest obowiązkowy i stanowi źródło prawa pracy na podstawie art. 9 k.p. Jego postanowienia są wiążące zarówno w zakresie kryteriów podziału środków funduszu świadczeń socjalnych, jak i ustanowionego w nim trybu ich przyznawania pracownikom, uwzględniającego indywidualną ocenę każdego przypadku według przyjętych kryteriów. Innymi słowy, ocena zgodności wydatkowanych środków z regulaminem obejmuje również sprawdzenie czy przyznanie świadczeń odbyło się w ramach obowiązującej procedury. Przyznanie świadczenia poza wymaganym trybem, oznacza naruszenie przez pracodawcę regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a tym samym naruszenie art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

W marcu 2009r. obowiązywał u odwołującej Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych – obowiązujący od 1 lipca 1996r., który zakładał wypłacanie świadczeń z tego Funduszu na wniosek. Zgodnie z jego pkt III. 8 tiret 4 zakład pracy ustala tryb przyjmowania wniosków o przyznanie świadczeń i usług.

Z kolei w obowiązującym u odwołującej od 15 lipca 2009r. Regulaminie Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, określono szczegółowo, że dochodem przyjmowanym do ustalenia sytuacji materialnej osoby uprawnionej ubiegającej się o świadczenie finansowane z funduszu, są wszelkie dochody osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących, podlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych z 3 ostatnich miesięcy poprzedzających złożenie wniosku pochodzące z takich źródeł jak: wynagrodzenie z umowy o pracę, z umowy zlecenia, umowy o dzieło, umowy agencyjnej, renty, emerytury, alimenty, dochody z działalności gospodarczej, najmu nieruchomości, pozostałe źródła dochodu pomniejszone o kwoty składek na ubezpieczenia społeczne oraz koszty uzyskania przychodów stosownie do przepisów podatkowych – pkt IV.A.7. Załącznik nr 2 do regulaminu zawiera wniosek o przyznanie świadczenia socjalnego, w którym pracownik winien wymienić rubryki zawierające dane o jego stanie rodzinnym, informację o sumie dochodów z ostatnich trzech miesięcy członków rodziny wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe oraz dochód przypadający jedną osobę w miesiącu.

Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że odwołująca, przyznając zainteresowanym paczki świąteczne określonej wartości, brała pod uwagę ich sytuację życiową i rodzinną a także materialną. Prezes zarządu odwołującej była bowiem w bliskich relacjach z pracownikami i życzliwie interesowała się sytuacją swoich pracowników. Odwołująca podejmując decyzję o wartości paczki dla każdego zainteresowanego dysponowała jego aktami osobowymi, drukami L4, wnioskami o objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym członków rodziny, deklaracjami przystąpienia do grupowego ubezpieczenia. Na wysokość paczki świątecznej wpływ miała ilość dzieci pracownika, ich wiek, pozostawanie pracownika w związku lub prowadzenie gospodarstwa samotnie, zatrudnienie partnera, stan zdrowia członków rodziny.

Jednak w odniesieniu do kryterium sytuacji materialnej wymogi stawiane przez regulamin obowiązujący od 15 lipca 2009r. były bardziej sprecyzowane. Odwołująca dysponowała dokumentacją zarobkową, zajęciami komorniczymi i brała je pod uwagę, jednak w ocenie Sądu nie oznacza to, że w każdym przypadku brała pod uwagę sytuację majątkową pracownika w rozumieniu Regulaminu obowiązującego od 15 lipca 2009r.

Jak jednak ustalono w toku procesu, zainteresowani, wbrew postanowieniom Regulaminu - nie składali oświadczenia o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej wg ustalonego wzoru, które winno być podstawą do ustalenia sytuacji

materialnej zainteresowanych i ich rodzin oraz ustalenia dochodu przypadającego na osobę stanowiącego podstawę przyznania świadczeń.

Regulamin obowiązujący wcześniej nie określał tak szczegółowo sposobu ustalania sytuacji materialnej pracowników, nie wskazywał w jakiej formie ma być złożone oświadczenie o dochodach ani jaki okres ma obejmować. Zatem Sąd przyjął, że kryterium sytuacji materialnej w przyznawaniu świadczeń w marcu 2009r. zostało uwzględnione przez odwołującą.

Jednakże odwołania w całości nie zasługują na uwzględnienie albowiem sporne świadczenia zostały wydane z pominięciem trybu przewidzianego w Regulaminie obowiązującym od 1 lipca 1996r. a także w Regulaminie obowiązującym od 15 lipca 2009r. Pierwszy z nich wskazuje, że świadczenia są przyznawane na wniosek – pkt III.8.tiret 4, pkt IV.2. Regulamin ten nie określa w jakiej formie ma być wniosek złożony, ani jakie są jego warunki formalne. Zatem można przyjąć, że wniosek mógł być złożony w dowolnej formie, nawet ustnej. Z kolei Regulamin obowiązujący od 15 lipca 2009r. przewiduje złożenie wniosku – pkt. IV.A.2.; wniosek ma być złożony wg wzoru stanowiącego załącznik nr 2 – pkt IV.A.4.

W przedmiotowej sprawie zarówno wnioski ustne jak i w przewidzianej w regulaminie formie, nie zostały złożone przez zainteresowanych, co potwierdza prezes zarządu i co w przedmiotowej sprawie jest bezsporne.

W wyroku z dnia 20 czerwca 2012r., I UK 140/12 (OSNP 2013/13-14/160) Sąd Najwyższy wskazał, że „Postanowienia regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wydanego na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy o ZFŚS są wiążące w zakresie określającym tryb przyznawania pracownikom świadczeń, w sposób uwzględniający indywidualną ocenę każdego przypadku w odniesieniu do ustanowionych kryteriów. Pominięcie tego trybu powoduje, że przyznane świadczenia nie mogą zostać uznane za finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r.”. Sąd Najwyższy wskazał również, że już naruszenie Regulaminu w zakresie pominięcia trybu w nim określonego powoduje, że skarga kasacyjna organu rentowego jest niezasadna.

Mając powyższe na uwadze, Sąd podziela stanowisko organu rentowego, że przyznane zainteresowanym paczki świąteczne, nie mogą być ocenione jako świadczenie socjalne i jako takie wyłączone z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne na podstawie § 2 ust. 1 pkt 19 wskazanego wyżej rozporządzenia. W konsekwencji wartość paczek świątecznych otrzymanych przez zainteresowanych stanowi przychód zainteresowanych w rozumieniu art. 12 ust.1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, będący podstawą wymiaru składek.

Sąd zwraca uwagę, że przepisy § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. zawierające katalog świadczeń wyłączonych z podstawy wymiaru składek mają charakter przepisów szczególnych, a zatem nie mogą być interpretowane w sposób rozszerzający.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania od zaskarżonych decyzji.

W punkcie 2 wyroku Sąd – na podstawie art. 102 k.p.c. - odstąpił od obciążania odwołującej kosztami procesu.

(-) SSO Jolanta Łanowy